

Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században
Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті
Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Multiculturalism and Diversity in the 21st Century
International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Absztraktkötet

Збірник тез доповідей

Book of Abstracts

MULTIKULTURALIZMUS ÉS DIVERZITÁS A 21. SZÁZADBAN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Absztraktkötet

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

„RIK-U” Kft.
Ungvár
2018

УДК: 061.3

II– 79

A kiadvány a 2018. március 27–28-án Beregszászban megtartott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke és az Ungvári Nemzeti Egyetem Történelem és Nemzetközi Kapcsolatok Karának Multikulturális Oktatás és Fordítás Tanszéke által rendezett *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században* című nemzetközi tudományos konferencia absztraktjait tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének műhelyében

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrinc Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Kolozsvári István, Dobos Sándor*

A borítón látható fotót készítette: *Jablonykó Tamás*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-09-5

© Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia, 2018

© A szerzők, 2018

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ У 21 СТОЛІТТІ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

ТОВ «РІК-У»
Ужгород
2018

УДК: 061.3

П– 79

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у ХХІ столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці І і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

Підготовлено у видавничому відділі
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінц, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Іштван Коложварі, Олександр Добош*

Автор фото на обкладинці: *Анатолій Яблонько*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. ІІ*

Відповідальний за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст тез відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-09-5

© Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач, 2018

© Автори, 2018

MULTICULTURALISM AND DIVERSITY IN THE 21ST CENTURY

International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Book of Abstracts

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

”RIK-U” LLC
Uzhhorod
2018

УДК: 061.3

П– 79

The publication includes papers presented at the international academic conference, "Multiculturalism and Diversity in the 21st Century" held on 27–28 March, 2018 in Berehove. The academic event was organised by the Department of Philology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education and the Department of Multicultural Education and Translation, Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University.

Prepared at the Publishing Department of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

Proof-reading: *Ildikó Gríca-Varcaba, Marianna Lőrinc, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Book cover: *Kolozsvári István, Sándor Dobos*

Book cover photograph by *Tamás Jablonykó*

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of abstracts.

The international academic conference and the publication of abstracts sponsored by:

Publishing and printing: "RIK-U" LLC
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-09-5

© Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács, 2018

© Authors, 2018

TARTALOM – ЗМІСТ – CONTENTS

<i>AFSHAR, NAEIMEH</i> : EFFECTS OF L1 DOMINANCE ON THE ACQUISITION OF ENGLISH SOUNDS BY TURKISH/PERSIAN BILINGUALS	15
<i>ALBERT ÁGNES</i> : KREATIVITÁS A NYELVOKTATÁSBAN	16
<i>ALKHRISHEH, HAZIM</i> : MOTIVATION, ATTITUDE AND EFFORT TOWARDS LEARNING ENGLISH: THE CASE OF MUTAH UNIVERSITY JORDANIAN MALE AND FEMALE STUDENTS.....	20
<i>ANDREYKO, VITALIY</i> : НОВА ПАРАДИГМА ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЯК ПРИКЛАД ЦИВІЛІЗОВАНОГО СПІВІСНУВАННЯ ДВОХ КРАЇН	22
<i>BÁLINT, EMMA JÚLIA</i> : DIVERSITY OF MENTAL ILLNESSES IN THE HISTORY OF SOCIAL MEDIA IN THE 21 ST CENTURY	27
<i>BANYAS, VOLODYMYR / БАНЯС, В. В.; БАНЯС, Н. Ю.</i> : МАЛОВІДОМИЙ ІВАН ФРАНКО: ПОВІСТЬ «МІСІЯ» (ДО 130-ЛІТТЯ ВІД ЧАСУ ПЕРШОЇ ПУБЛІКАЦІЇ).....	30
<i>BARANY, ADALYBERT</i> : ВПЛИВ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА СВІТОГЛЯД ІМПЕ КЕРТЕСА ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В РОМАНІ «ЗНЕДОЛЕНІСТЬ».....	33
<i>BÁRÁNY ERZSÉBET</i> : KORSZERŰ KÉTNYELVŰ SZÓTÁRAK ALKALMAZÁSA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁK UKRÁN NYELV ÓRÁIN.....	36
<i>BEREGSZÁSZIANIKÓ</i> : A MAGYAR NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA TARTALMA MINT NYELVI TERVEZÉSI KÉRDÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN	40
<i>BODOR VIKTÓRIA</i> : A DIALEKTOLÓGIAI ISMERETEK ALKALMAZÁSÁNAK FONTOSSÁGA AZ ÓVODAI ANYANYELVI NEVELÉSBEN (EGY EMPIRIKUS FELMÉRÉS EREDMÉNYEI ALAPJÁN).....	43
<i>BOGNÁR, CSABA</i> : UNIFORMIZED MULTICULTURALISM: WORLD STATE, UNIVERSAL LEGAL SYSTEM AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE AT THE DAWN OF CYBORG BEING.....	48
<i>CHONKA, TETIANA</i> : КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА У ТВОРАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.....	53
<i>CSÁSZÁR ISTVÁN</i> : SZOVJET–MAGYAR KAPCSOLATOK 1964-TŐL NAGYKÖVETI JELENTÉSEK ALAPJÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁGRA	60
<i>CSERNICKÓ, ISTVÁN</i> : BILINGUAL EDUCATION MODEL FOR THE MINORITIES: ALWAYS THE BEST SOLUTION?.....	62
<i>CSILLIK, ÉVA</i> : EFFECTIVE PRACTICES FOR MEETING THE LEARNING NEEDS OF ‘SUPERDIVERSE’ MULTI-LANGUAGE LEARNERS IN EARLY CHILDHOOD CLASSROOMS	70
<i>DEMCHENKO, INHA</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ІНОЗЕМЦІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	73

DOBOS, SÁNDOR: OFFICIAL REGULARIZATION OF SETTLEMENT NAMES ON THE TERRITORY OF PRESENT-DAY TRANS-CARPATHIA IN THE ERA OF THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC (1919–1938).....	79
DUDICS LAKATOS KATALIN: MIT NEVEZNEK NYELVJÁRÁSNAK A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN?.....	85
FÁBIÁN, MÁRTA: LISTENING STRATEGIES USED BY MONO- AND BILINGUAL MAJORS OF ENGLISH AT THE F. RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN INSTITUTE.....	88
FÁBIÁN NÉMETH, BEÁTA: LINGUISTIC LANDSCAPE AS A WAY OF PUBLIC COMMUNICATION IN VINOGRADOVO.....	91
FAILASOFAH, FAILASOFAH: STUDENTS’ CRITICAL LITERACY DEVELOPMENT: A STUDY OF TEACHERS’ INSTRUCTIONAL PRACTICES.....	94
FEISAL, AZIEZ: DEVELOPMENT OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN AN ISLAMIC BOARDING SCHOOL IN INDONESIA: A DYNAMIC SYSTEM PERSPECTIVE.....	95
FODOR, KATALIN: EFL TEACHERS’ TECHNOLOGICAL USE: POSSIBILITIES, ROUTINE AND EXPECTATIONS OF GENERATION Z.....	96
GÁLADÉL: A VALLÁSI KÖLCSÖNHATÁSOK NYOMAI A NÉPI KÉZIRATOS FÜZETEKBE.....	100
GAZDAG VILMOS: AZ OROSZ ÉS UKRÁN KÖLCSÖNSZAVAK KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOKBAN VALÓ ELTERJEDTSÉGÉRŐL ÉS ALAKVÁLTOZATAINAK LÉTREJÖTTÉRŐL.....	106
H. TÓTH ISTVÁN: HOZZÁJÁRULÁS A KÁRPÁTALJAI HELYESÍRÁS-TANÍTÁS MINDENNAPJAIHOZ.....	112
HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA: NYELVI TÁJKÉP BEREGSZÁSZBAN.....	113
HNATYK, KATALIN: NEW WINDS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN TRANSCARPATHIA.....	118
ГОРБАТ, ІРИНА ЛЮБА: КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ І ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ВІДОБРАЖЕНІ В КУЛЬТУРНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОВІТОВОГО МУЗЕЮ САТУ-МАРЕ.....	123
HUSZTI, ILONA: REALISATION OF REFLECTIVE TEACHING DURING THE TEACHING PRACTICE OF ENGLISH MAJOR STUDENTS.....	127
ILLÉS, ÉVA: MONOLINGUALS IN A MULTILINGUAL LANDSCAPE.....	132
KARMACSI ZOLTÁN: EGY KÁRPÁTALJAI GASZTROFESZTIVÁL NYELVI TÁJKÉPE.....	136
KÉSZ BARNA: MULTIKULTURALIZMUS A SZOVJET HADSEREGBEN – KÁRPÁTALJAI MAGYAR KATONÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN.....	140
KÉSZ BARNABÁS: INTERETNIKUS JELENSÉGEK A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG TÁRGYI KULTÚRÁJÁBAN.....	146
KÉSZ MARGIT: INTERKULTURÁLIS KÖLCSÖNHATÁS A KÁRPÁTALJAI FOLKLÓRBA SZAKRÁLIS SZÖVEGEK ELEMZÉSE ALAPJÁN.....	150

KÉSZ RÉKA: KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA KÜLFÖLDÖN MUNKÁT VÁL- LALÓ KÁRPÁTALJAI NŐK NARRATÍVÁI ALAPJÁN	155
KHAVAVCHAK, OLEG: ЕМОТИВНИЙ ДИСКУРС «ІСТОРИЇ РУСІВ»	162
KONTRA H., EDIT: FLIPPED CLASSROOMS IN APPLIED LINGUISTICS: PROMOTING 21 ST CENTURY SKILLS FOR LEARNING.....	169
KORDONETS, OLEKSANDR: МОТИВ СМЕРТІ У НОВЕЛАХ «ЗВИЧАЙ- НА ІСТОРІЯ» Б. ЛЕПКОГО ТА «ЗАПИСКИ НЕДУЖОЇ ЛЮДИНИ» О. ПЛЮЩА	173
KOVÁCS SZILVIA: AUTONÓM NYELVTANULÁS ÉS NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK HASZNÁLATA.....	180
KOZMÁCS ISTVÁN: KIS HAL A NAGY TENGERBEN VAGY NAGY HAL A TÓBAN? A KISEBBSÉGI ÍRÓ DILEMMÁJA.....	182
KYCHAK, OKSANA: ЛЮДИНА ЗАКАРПАТСЬКОГО ПОРУБІЖЖЯ: ПО- ЛІКУЛЬТУРНІСТЬ, ПАРАДИГМИ ПРИКОРДОННЯ ТА МІСЦЕВИ МЕНТАЛЬНІ КОРДОНИ В ЦЕНТРІ ЄВРОПИ	183
KYSHARI, BETTINA: РОЛЬ НАТО У ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ МІЖНА- РОДНИХ ВІДНОСИН	190
LEBOVICS VIKTÓRIA: NAGYÍTÓ ALATT A TOLMÁCSOLÁS	194
LECHNER ILONA: A KONTEXTUS SZEREPE A FORDÍTÁSBAN.....	196
LIBAK, NATALIA: НЕОЛОГІЗМИ У «ВЕЛИКОМУ ТЛУМАЧНОМУ СЛОВНИКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЗА РЕДАКЦІЄЮ В.Т. БУСЕЛ.....	200
LIZÁK, KATALIN: EFL INSTRUCTION IN THE 21 ST CENTURY: MEETING THE CHALLENGES.....	203
LŐRINCZ, MARIANNA: CONCEPTUALIZING EFFECTIVE TEACHING.....	208
LYASHYNA, ALLA: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДА- ЧІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	214
MÁDI, GABRIELLA: LANGUAGE, POWER, ASSIMILATION, AND MINORITIES IN MULTILINGUAL SPACE (BASED ON CONTEMPORARY HUNGARIAN NOVELS).....	218
MAJOR, ÉVA: THE TRUE MYTH – CAN A UNIVERSITY LECTURE BE INTERACTIVE?.....	220
MARHITYCH, DIANA: УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	224
MÁRKU ANITA: NYELVI TÁJKÉR: AZ INTERNETES MÉMEK KÁRPÁTAL- JAI MAGYAR VONATKOZÁSAI	229
KOGA, MASAYUKI: ІСТОРІЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ	233
MÁTÉ RÉKA: KÖZÉPPONTBAN A NYELVTANULÓ: TÖBBNYELVŰSÉG A GYAKORLATBAN	236
MEDGYES, PÉTER: THE NATIVE/NONNATIVE CONUNDRUM REVISITED	239

MELEHANYCH, HANNA: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ).....	240
MILLISITS MÁTÉ: A HOLLAND–MAGYAR REFORMÁTUS KAPCSOLATOK ÉVSZÁZADAI	245
MOLNÁR D. ISTVÁN: A NYELVI ÖSSZETÉTEL VÁLTOZÁSA KÁRPÁTALJA TERÜLETÉN 1880–1910 KÖZÖTT.....	246
MOLNÁR JÓZSEF: AZ ANGOL NYELV ISMERETE KÁRPÁTALJÁN – A 2001-ES UKRAJNAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN.....	249
MÓNUS DÓRA: DRÁMAPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK AZ ANYANYELVOKTATÁSBAN.....	254
MOSKALENKO, OLENA: КРОС-КУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ АНГЛОМОВНУ КОМУНІКАЦІЮ.....	258
MOTRUK, VIKTOR: ЧИТАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПІДТРИМАННЯ І РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ФАХОВИХ МОТИВІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....	262
MYSHKO, ANATOLIY: ФІНЛЯНДІЯ ТА НАТО	267
MYSHKO, SVITLANA: ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	273
NAGY-KOLOZSVÁRI ENIKŐ: INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE IDEGEN NYELVŰ GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL.....	277
NEMES, ZSOLT: TEACHING HUNGARIAN IN THE US HUNGARIAN WEEKEND SCHOOLS: HERITAGE OR FOREIGN LANGUAGE APPROACH?.....	278
NSHIWI, DARIN: THE IMPACT OF MULTI-COMPETENCE APPROACH ON LEARNING VOCABULARY AND SPEAKING SKILLS OF A THIRD LANGUAGE BY SYRIAN ADULT LEARNERS	279
NYLABOVICH, YANA: УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКІ НЕВІДПОВІДНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА	280
ÖVEGES ENIKŐ: NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM: A MEGOLDÁS A MAGYAR NYELVOKTATÁS PROBLÉMÁIRA?	284
VIRAG, PAUL: СПІВЖИТТЯ ТА БАГАТОЕТНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ПОВІТІ САТУ-МАРЕ У ХХІ СТОЛІТТІ	289
PELESKEI, VIKTORIA: MULTICULTURAL PERSPECTIVES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CANADA.....	292
PENCKÓFER JÁNOS: SZEMÉLYESSÉG, ÖNÉLETÍRÁS-JELLEG, „KÁRPÁTALJAI OLVASAT” BALLA LÁSZLÓ ÉLETMŰVE ALAPJÁN.....	298
PILIPENKO, GLEB: СЕРБСКИЙ ЯЗЫК В ВЕНГЕРСКИХ ШКОЛАХ ВОЕВОДИНЫ: ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ.....	301

W. PILLAR, GRANVILLE: A CRITIQUE OF HEMISPHEROLOGY, MODALITY PREFERENCE AND LEARNING STYLES.....	308
PITRA, NELYA: НІМЕЦЬКИЙ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ.....	315
POLYOVIIY, MYKOLA: ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРНОГО РІЗНОМАНІТТЯ СВІТУ ДО СЕРЕДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	318
POPOVYCH, NATALIA: РЕЛІГІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДАХ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДІВ ДАВНЬО-ГРЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ).....	323
ПЕВСЕ, АНДРЕЯ: ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ УГОРЦЯМИ.....	327
PUSKÁS VERONIKA: ISKOLAI NYELVI TÁJKÉR NAGYBEREGEN.....	330
R. FEDOR, ANITA: INVESTMENT INTO HUMAN CAPITAL BY WOMEN WHO ARE TEMPORARILY AWAY FROM LABOUR MARKET.....	334
SHELEMBVA, MYKHAYLO; SHELEMBVA, MARTA: ВПЛИВ УГОРСЬКОГО ЧИННИКА НА ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	338
SHPENIK, KATERYNA-MARIA: LANGUAGE POLICY OF THE EUROPEAN UNION.....	346
SHPENIK, SILVIA: USING SOCIAL MEDIA IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	351
STEFUCA, VIKTÓRIA: ТРУДНОЩІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ.....	355
SZABÓ, NOÉMI: CROSS-LINGUISTIC INTERACTION IN THIRD LANGUAGE LEARNING.....	357
SZAMBOROVSZKYNÉ NAGY IBOLYA: NEMZETISÉGI DIVERZITÁS KONTRA BIRODALMI UNIFORMIZÁLÁS. A SZOVJET OKTATÁSPOLITIKA JANUS-ARCÚSÁGA (1953–82 KÖZÖTT).....	359
SZILÁGYI LÁSZLÓ: EGYNYELVŰ ÉS TÖBBNYELVŰ KÖRNYEZETBEN FELNŐTT TANULÓK NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁI ANGOLÓRÁN.....	361
TASKOVICS OKSZANA: KÖZÖSSÉGI OLDALAK A NYELVOKTATÁSBAN.....	365
TODOROV, IHOR: СУЧАСНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	368
TODOROVA, ANNA: EASTERN PARTNERSHIP AND EXPANSION: THE UKRAINIAN PERSPECTIVE.....	373
TODOROVA, NATALIA: INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AND CRITICAL CULTURAL AWARENESS: IMPLICATIONS FOR THE UKRAINIAN ESP CONTEXT.....	379
TÓTH ENIKŐ: A MAGYAR NYELV MEGJELENÉSE GECSE NYELVI TÁJKÉPÉBEN.....	384

<i>TYSHCHUK, ALLA</i> : ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ УКРАЇНИ: ЗМІСТОВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД.....	387
<i>US, HANNA</i> : ТЕРМІН «ДИТИНА» В ТЕРМІНОЛОГІЇ СІМЕЙНОГО ПРАВА: ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ВИМІР.....	392
<i>USTYCH, SERHIY</i> : СУЧАСНІ ТРАНСКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ЗАКАР- ПАТТЯ.....	396
<i>USTYCH, SERHIY; BENCHAK, OLESYA</i> : СУТНІСТЬ, ФУНКЦІОНУВАН- НЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТРАНСКОРДОННИХ СИСТЕМ	397
<i>VANČO, ILDIKÓ</i> : THE TEACHING OF THE SLOVAK LANGUAGE IN SCHOOLS WITH HUNGARIAN AS THE LANGUAGE OF INSTRUCTION IN SLOVAKIA: GENERAL OVERVIEW.....	401
<i>VOVKANYCH, IVAN</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ	402
<i>VRÁBELY, TAMÁS</i> : MULTICULTURAL EDUCATION: WAYS AND METHODS OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE	403
<i>VRAUKÓ, TAMÁS</i> : CODE SWITCHING IN HISPANIC-AMERICAN NARRATIVES	407
<i>WAWRZONEK, MICHAŁ</i> : ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМА – НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ, УКРАЇНИ ТА ІЗРАЇЛЯ	408
<i>WOŁEK, ARTUR</i> : OFFICIAL USE OF MINORITY LANGUAGES: BETWEEN SYMBOLIC POLITICS AND LOCAL PUBLIC POLICIES	413

MULTIKULTURALIZMUS A SZOVJET HADSEREGBEN – KÁRPÁTALJAI MAGYAR KATONÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN

Kész Barna

Debreceni Egyetem

Debrecen, Magyarország

Hungary

A XX. század második felében Kárpátalja a Szovjetunió fennhatósága alá tartozott. A kárpátaljai magyarok megbízhatatlannak titulálva munkatáborokban töltötték el szolgálati idejüket, a seregbe való besorozásuk megkezdésére később került sor. Kárpátalja XX. századi története korántsem mondható nehézségektől mentesnek. Az első, majd a második világháború valamint következményeik a mai napig meghatározóak. Ugyanakkor a területet 1944-re elfoglaló szovjetek által még ugyanazon év novemberében elkövetett elhurcolások nagyobb veszteséget okoztak a kárpátaljai magyarságnak, mint maga a világháború. [2.] Az üldöztetést a görögkatolikus egyház illegalitásba kényszerülése [1.] tetőzte be. A szovjet hadsereg – az akkori világ egyik legnagyobb és legfélelmetesebb hadigépezete – irdatlan erőforrásokat, köztük emberanyagot igényelt. A kötelező katonai szolgálat hasonló traumát okozhatott a kisebbségi nemzetekhez tartozók körében, mint az alig néhány évvel azelőtti háborús események. A sorkatonaság a Szovjetunió lakossága, ezen belül a magyarság számára is állampolgári kötelesség volt, melynek megtagadása komoly büntetést vont maga után. Felmerülhet a kérdés, hogy a mind nyelvileg, mind kulturálisan kisebbségnek számító kárpátaljai magyar katonaköteles fiatal hogyan volt képes alkalmazkodni a szovjet hadseregben uralkodó, esetenként szélsőséges körülményekhez, valamint, hogy miként vészelt át ezt az időszakot.

Kutatásom feladatának tekintem az interjúk alapján kísérletet tenni a soknemzetiségű szovjet hadseregben szolgáló kárpátaljai magyarok katonaevei alatt megjelenő sztereotípiák és azok hatásainak bemutatására, valamint annak meghatározására, hogy milyen mértékben befolyásolhatta származásuk, magyarságuk, nyelvük az e multikulturális közegben való érvényesülésüket.

Jelen dolgozat keretében kárpátaljai magyar katonák beszámolóí alapján kísérletet teszek a szovjet hadseregben kialakult viszonyrendszer bemutatására, különös figyelmet fordítva az olyan nemzetiségi-kulturális alapokon nyugvó kapcsolatokra, melyek a különböző kultúrájú, nemzeti-

ségű katonák egymás mellett élésének következtében alakulhattak ki, és melyeket az egyén már meglévő tapasztalatain, ismeretein, előítéletein, gondolkodásmódján túl a másik féllel történő megismerési-együttelési folyamat is befolyásolhatott. A szovjet hadsereg soknemzetiségű közegében uralkodó viszonyrendszer mintegy írott és íratlan törvényként funkcionálva alapjaiban határozhatta meg a seregben szolgáló személyek életét, de akár a nemzeteket mintegy képviselő katonák egymáshoz való viszonyulásának alapjait is alkothatta. Mindezt az érkezését követő, a ranglétrán való elhelyezkedés időszakát meghaladva, a teljes szolgálati időt meghatározó jelenségek figyelembevételével. Továbbá fontosnak tartom annak vizsgálatát, hogy a kárpátaljai magyarok nemzetisége, nyelvtudása, kisebbségi léte, sztereotípiái, valamint az ezekből következő egyéb tényezők közvetett és közvetlen módon hogyan befolyásolhatták a multikulturális e közegbe való beilleszkedésüket, túlélésüket. Felmerülhet a kérdés, hogy a magyar katonákhoz való hozzáállást vajon mennyire tükrözhetette a magyar nemzethez való hozzáállás.

A katonaevek minél pontosabb megértése céljából igyekeztem a szolgálati időt több részre bontani. Ez a felosztás főként az adatközlők által megfogalmazott egységeken alapul, mégpedig időrendben, a bevonulástól a leszerelésig. Ennek áttekintése véleményem szerint igen fontos lehet, hiszen az adatközlők nem véletlenül igyekeztek felépíteni magát a szolgálati időt. Az egyes időszakokban a katona státusza, jogai és kötelezettségei, megítélése jelentősen eltérhetett, amit nagymértékben befolyásolhatott nemzetisége (magyarsága), nyelvtudása, személyes kompetenciái. Több adatközlő megemlítette azt az általuk felismerni vélt jelenséget, hogy az egyes nemzetiségű katonákat – esetükben természetesen a magyart – valamiféle kimondatlan szabály szerint szülőföldjüktől lehetőleg minél messzebb, akár az ország másik végébe – ez a Szovjetunió esetében akár több ezer kilométer távolság is lehet – rendelték ki. Ez lehetett akár véletlen, de lehetett egy meghatározott politika része is. A beszámolók alapján a hadvezetés törekedhetett az egy nemzetiségűek különböző helyre való küldésére és az egyes nemzetiségek számának egy meghatározott helyen történő minimalizálására.

A szolgálati időszak alatt rengeteg eltérő nemzetiségű, kultúrájú egyén (katona) kerül bele egy olyan közös élettérbe, mely szinte a teljes szolgálati idejüket meghatározta, és amelybe való beilleszkedés létfontosságú lehetett az újonc számára. Felmerülhet a kérdés, hogy mik lehettek azok az erők és tényezők, amelyek összetartották ezt a rendkívüli diverzitással rendelkező közösséget, kialakítva az egymás mellett élés előírásokon is túlmutató

szabályait. A beszámolók alapján feltételezhető, hogy a legtöbb szolgálati helyszínen vegyes nemzetiségű katonák szolgáltak, és bár nagy részük orosz volt, szép számmal voltak egyéb nemzetekhez (köztük a magyarhoz) tartozók is. Hasonló lehetett a helyzet a kulturális összetettség terén. Az adatközlők megemlítik az ázsiai személyek oroszellenességét, ami természetesen kölcsönös volt az államalkotó nemzet részéről is. Ezen konfliktusok részben kedvezőtlen történelmi eseményeken, részben a másiktól alkotott vélt vagy valós előítéleteken alapultak. Például a magyar katonákat az ázsiai származásúak saját oldalukon állóknak tekintették, sőt gyakran meg is védték őket.

A szolgálati időszak bemutatásával képet kaphatunk nem csupán az idegen környezetben alkalmazkodó magyar katona túlélési stratégiájáról, de bizonyos mértékben az azt meghatározó különböző jelenségekről is. Képet kaphatunk arról, hogy a nyelvi és nemzetiségi tényezők milyen módon befolyásolhatják a seregben eltöltött időt, valamint a polgári életben is jelen lévő sztereotípiák hogyan jelenhettek meg adott esetben egy szigorú szabályokkal és életvitellel bíró közösségben, a hadseregben. Előzetes feltételezésem szerint a katonai szolgálat jelenlegi típusában nagy szerepet játszik a származás, a szülőföld, a nemzetiség kérdése. A nemzetek fölöttiség megnyilvánulása véleményem szerint a szovjet hadseregben nem érte el az előírt szintet, és kimondatlanul a megkülönböztetés egyik fő mozgatórugójaként működhetett. Az etnikailag és nyelvileg egyaránt vegyes mesterséges közösségekben – a hadseregben – vajon mennyire jelenik meg a már említett alapokon nyugvó sztereotipikus viszonyrendszer. „*A sztereotípiák egyéni és konszenzusos hiten alapuló definíció.*” [4, 67] Tehát az egymás mellett élés, valamint az egymáshoz való alkalmazkodás vajon csökkentheti ezt az állapotot, vagy ellenkezőleg, folyamatos konfliktushelyzeteket teremtve mintegy önmagát generálja. A kutatásban vizsgált nemzetiség szemszögéből történő bemutatás során fennáll ugyan a szubjektivitás esélye, ám véleményem szerint a beszámolók mégis hűen képesek tükrözni az sztereotípiák megnyilvánulását és annak gyakorlati hatásai. Talán pont azért, mert az ezeket átélő személy is ennek a jelenségnek a mintegy „elszenvedő alanya” – még ha egyes beszámolók pozitív megkülönböztetést tartalmaznak is. Az interjúalanyok egységesen nyilatkoznak egy mindenre kiható, megfoghatatlan, ám ugyanakkor nagyon is valóságos tényezőről, melynek kialakulásaként több okot is megneveznek. A negatív töltetű diszkrimináció elsősorban az információhiánytól, a másiktól alkotott talán téves elképzelés általánosságától, vagy akár pusztán a diszkrimináló személy jellemétől

függhet. Feltételezésem szerint a fogalom kétélű lehet. Egyrészt társadalmi szintű megjelenésével mintegy meghatározhatja az egyén megítélését (akár előítéletként funkcionálva egy náció feltételezett jellemzőit vetítve ki a személyre).

Az egyik főbb meghatározó tényezőnek tekinthetjük tehát a sztereotípiák rendszerét, mely az említett módon közvetetten nagymértékben befolyásolhatta a katonák mindennapjait.

Ugyanakkor figyelembe véve a kutatásban érintett katonák származását – ez alapján kerültek kiválasztásra –, olyan tényezők bemutatása is fontos lehet, amelyek alapjaiban meghatározhatják a személyt, mint a nemzetiség, a nyelv kérdése. Ezek véleményem és az interjúk szerint sokkalta nagyobb hatással vannak magára a katonaságra, mint azt első olvasatra gondolni lehet. A nemzetiség, a nyelv túllép a mindennapokban megszokott, az öntudat meghatározására szolgáló jelenség határain, belecsöppenne a „hadsereg” kontextusába, amelyben teljesen új értelmet és jelentést kaphat. Az új közeg összetétele egyáltalán nem mondható egységesnek, hiszen a SZU szinte minden területéről szolgálnak itt emberek, melyek nemzeti identitása jelentősen különbözhet egymástól. Véleményem szerint e sokszereplős közösség „olvasztótégely” funkciója megkérdőjelezhető, és – bár tagjai bizonyos mértékig együttműködésre vannak készítve – a kialakuló rendszer nem feltétlenül eredményez homogén egységet. Épp ellenkezőleg, a hasonló rendszerek mintegy az egész Szovjetunió kicsinyített mása lenne, ahol sok náció képviselteti magát tagjai által – még ha számuk elenyésző is. Ezzel párhuzamosan az egyes tagok magukon hordozhatják a képviselt nemzetről általánosan jelenlévő sztereotipikus képet. Így minden katona, köztük a kárpátaljai magyarok életére meghatározó szereppel bírhat az, hogy éppen melyik nemzethez tartoznak.

Az egységes, homogenizálódott közösség képe távol áll a valóságtól. A hadsereghez fűződő kötelékek egyes esetekben (a nemzettársak távollétével arányosan növekedve) erősebbnek tekinthetők. Előfordulhatott azonban az, hogy egy nemzetből több személy is egy közegbe kerülhetett – ezzel előidézve az érintett személyek elkülönülését a közösség többi tagjától. Az egyes nemzetekhez tartozó személyek számának növekedésével nemcsak az adott nemzet öntudata, „mi” érzete erősödhetett meg, de ugyanakkor nőtt a közösség többi tagjával való szembenállás, a tőlük való elkülönülés mértéke is. Az adatközlők által leggyakrabban említett kaukázusiak az európai értékrendtől nagymértékben eltérő elveket vallottak, és amennyiben egy embernél több volt belőlük, felhagytak az alkalmazkodásnak még csak

a szándékával is. Elveikért a legvégsőig is képesek voltak elmenni, ami nagyban befolyásolta a tisztek hozzájuk való hozzáállását. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a „mi” tudatuk nem csupán kivételesen a saját nemzetükhöz való tartozáson alapulhatott, hanem adott esetben a ”másik” nemzethez (az esetek nagy részében az orosz személyeket megvetették) való nem tartozás tényén is.

Az adott nemzet megítélése természetesen nagyon sok mindentől függhet. A nemzeti előítéleteken (nem feltétlenül negatív) alapuló sztereotípiák az egész hadseregben jelen lehettek, hiszen az elmondások szerint főleg ez alapján kerültek kiválasztásra az egyes feladattípust ellátó személyek. A nemzetek közötti ellenségeskedés is, és a nemzetek közötti vélt vagy valós rokonság is nagy hatással lehetett a hozzájuk tartozó személyek kapcsolatára. Az alábbiakban megemlítenék néhány sztereotípiát, melyek meghatározták a személy viszonyát a közösséghez. Az interjúk alapján feltételezhető, hogy szinte minden szolgálati helyszínen jelen volt a nációkkal szembeni sztereotípiák valamilyen formája, melyek a főleg a kezdeti időszakban határozták meg a katona életét. A kutatás talán egyik fő tényezőjének tekinthető magyar nemzetiségi lét hatásainak előnyeit (az európai származás miatt felértékelődtek az ázsiai katonákkal szemben), és hátrányait (a nyelvi nehézségek, szélsőséges szolgálati helyszínek, rossz bánásmód) is megérezhették a mindennapokban.

Ezen tényezők szerves és talán a leginkább megtapintható részét alkotják annak a bonyolult társadalmi rendszernek, melybe a kárpátaljai magyar férfi a szovjet hadseregbe való bevonulásakor kerül. Vizsgálatukkal képet kaphatunk arról, hogy az említett személyre milyen hatást gyakorol magyarsága ebben a környezetben, valamint arra, hogy – akár a sztereotípiákon alapuló megítélésének megfelelően – hogyan alkalmazkodhat a kialakult helyzethez. Másrészt betekintést nyerhetünk a szovjet hadseregben valaha jelen lévő nemzetségi-kulturális együttélés olyan részleteibe, melyek talán egy, a nemzetiségi létéből eredendő behatásokra különösen érzékeny személy szemszögéből nézve új perspektívákat nyerhetnek. Ez a részben sztereotíp alapokon nyugvó viszonyrendszer véleményem szerint nem csupán a szovjet hadsereg multikulturális és multinacionális, személyi, illetve közösségi szintű kapcsolatait meghatározó szabályok összessége, hanem egy olyan magasabb szintű összetett „rendszer” egyik rétege, mely mintegy folyamatot alkotva végigkíséri a katona szolgálatát, és e szabályrendszerhez való alkalmazkodását a bevonulástól egészen a leszerelésig.

Felhasznált irodalom

1. BOTLIK József (1997). *Hármas kereszt alatt. Görög katolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646–1997)*. Hatodik Síp Alapítvány-Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest
2. DUPKA György (1993). *Egyetlen bűnük magyarságuk volt. Emlékkönyv a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól (1944–1946)*. Patent – Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest
3. JAKAB Albert Zsolt – KESZEG Anna – KESZEG Vilmos (szerk.) (2007). *Emberek, életpályák, élettörténetek*. BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár
4. MALOTA Erzsébet, MITEV Ariel (2013). *Kultúrák találkozása*. AlineaKiadó, Budapest
5. PAÁL Zsuzsanna (1993). Az élettörténet, mint néprajzi forrás. *A Miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei* 28. Miskolc, 55–60.
6. SMARANDA Vultur (2007). A szóbeli élettörténet tétjei. In: Jakab Albert, Keszeg Anna, Keszeg Vilmos (szerk.). *Emberek, életpályák, élettörténetek*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár
7. SZARKA László (2004). Kisebbségi léthelyzetek-közösségi alternatívák. Lucullus Kiadó, Budapest

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», Берегове, 27–28 березня 2018 року / Редактори: Еніке Надь-Коложварі, Сільвія Ковач – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. – 420 с.

ISBN 978-617-7692-09-5

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

УДК: 061.3

П– 79

Науково-довідкове видання

**ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ
У 21 СТОЛІТТІ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

2018

Редактори:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура:

Ільдіко Гріца-Варцаба, Маріанна Левріні, Олександр Кордонець

Верстка:

Вікторія Товтін, Олександр Добош

Обкладинка:

Іштван Коложварі, Олександр Добош

Відповідальний за випуск:

Ільдіко Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції*

Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 22.10.2018.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,7. Формат 70x100/16.

Замовл. № 2520. Тираж 200.